

Hmeljar izhaja po potrebi — Urejuje in odgovarja uredniški odbor — Odgovorni urednik Debič Boris — Tiska Celjska tiskarna — Stevilka 8 din — Za hmeljarje brezplačno — Poštšina plačana v gotovini

Izdaja hmeljarski odbor pri OZZ Celje-okolica

Stanje hmeljišč

Razvoj hmeljske rastline v posameznih krajih je zelo različen. Poleg zelo lepih nasadov, so hmeljišča, ki so močno zaostala v rasti, čeravno so imela vse pogoje za dober razvoj. Kje so vzroki? Hmelj je rastlina, ki spada v družino kopriv in kot taka zelo žilava v rasti, kar smo lahko ponovno ugotovili za časa letošnjih spomladanskih mrazov. Vse sadje, vinogradi itd., je pozeblo, hmelj je pa skoraj ostal nepoškodovan, edino je zaostal malo v rasti. Poleg vse svoje žilavosti ima pa nešteto sovražnikov, živalskih in rastlinskih. Značilnost narave je ta, da če so n. pr. za razvoj neke rastline dani vsi pogoji, da se prekomerno razmnoži ali razvije, da so istočasno dani tudi pogoji za razmnoževanje njenih škodljivcev. Ta primer je letos pri našem hmelju. Mladi hmelj so ponekod v večji meri napadli bolhači, tako da so bili nekateri hmeljarji prisiljeni podvzeti zaščitne mere proti bolhačem. Vendar je pa škoda malenkostna napram izpadku, ki so ga povzročile hmeljske uši in ponekod tudi peronospora.

V Sloveniji je ca. 1500 ha s hmeljem zasajene površine (starih nasadov). Sodeč po pravočasno pršenih nasadih bi moral znašati pridelek od 15 do 17 met. stotov, tako se bo pa gibal na približno lanski višini, oziroma se lahko, pod ugodnimi nadaljnjimi vremenskimi prilikami in z nadaljnjo uporabo vseh zaščitnih sredstev preseže lanski pridelek za 1 do 2000 met. stotov. Dokončno je pa izgubljenih preko 3000 met. stotov hmelja in to zaradi izrednega nastopa uši in peronospore.

Za izboljšanje sedanjega stanja in za preprečitev je nujno, da vsi hmeljarji takoj podvzamejo naslednje ukrepe:

Za razvoj hmeljske uši je najbolj primerna temperatura 20 do 30° C ter obilna zračna vlaga. Ker so ti pogoji dani, zato obstoji nevarnost, da bodo uši pri nadaljnjem razvoju napadle hmeljske kobule in z izločevanjem odpadkov povzročile sajavost. Hmelj z večjimi ali manjšimi znaki sajavosti je za pivovarništvo manj vreden ter je izvoz takega hmelja, posebno v ZDA sploh prepovedan. Da se temu izognemo je zato potrebno uši uničiti. Ker pa poleg uši nastopa tudi

peronospora, ki se najboljšje razvija pri temperaturi 15—22° C, bomo zato škropili tudi proti peronospori in sicer 1 kg bakrenega apna na 100 lit. vode. V tako nastalo brozgo dodamo 1½ do 2 decilitra tekočega Lindana ter dobro opršimo spodnje strani listov kjer se nahajajo uši in peronospora. Lindane sicer ni posebno hud strup, vendar je v večjih količinah tako za ljudi, kakor tudi živali škodljiv. Zatorej se pred jedjo, pitjem ali kajenjem dobro umijte. Živalim pa ne polagajte vsaj 8 dni trave, ki je bila poškopljena. Bolj učinkovito sredstvo kot Lindane — tekoči, je Fosferno, ki je pa zelo hud strup; na 100 litrov brozge se dodaje ⅓ do ½ decilitra.

Najboljše sredstvo, kolikor jih je bilo do danes pri nas preizkušenih, je »Systox«, izredno močan strup, ki ima to lastnost, da pronica skozi listne reže v sok rastline, katerega za dobo 4 do 5 tednov zastrupi. Uši in ostali škodljivci kot rdeči pajek, bolhač itd., sesajo zastrupljen sok rastline oziroma objedajo listje in poginejo. Rastlina, kot že rečeno je za 4 do 5 tednov proti vsem škodljivcem zaščitena.

Vsa škropljenja proti ušem je izvršiti **t a k o j**. Sredstva, kakor Fosferno in Sytox lahko uporabljate samo tedaj, če se ravnate po navodilih, ki so objavljena v današnjem »Hmeljarju«.

Tekoči Lindane se lahko uporablja do konca julija, Fosferno in Systox pa samo do 15. julija. Da ne bodo hmeljsko cvetje in kobule napadene po peronospori, ko ste odpravili uši, je nujno, da za časa cvetenja in dozorevanja hmelja 3-krat škropite. Prvič, ko začne hmelj cveteti, drugič približno 7 dni kasneje, ko je v polnem cvetju in tretjič preden se kobule popolnoma zaprejo. Seveda, če bo za razvoj peronospore še nadalje ugodno vreme, bo potrebno teden dni pred obiranjem ponovno škropiti.

Hmeljarji!

Ravnajte se po danih navodilih, če hočete, da boste pridelali dobro blago.

V kolikor se kje pojavijo posebne prilike, se naj dotični takoj obrne na Inštitut za hmeljarstvo v Žalcu, kjer bo prejel potrebna navodila.

M. Jošt in Ing. Kač.

Pred obiranjem hmelja

Običajni predsezijski zbor hmeljarjev, ki se je v prejšnjih letih vršil pod vodstvom bivše hmeljarske zadruge, se kot lansko leto tudi letos ne bo vršil.

Vsem je znano, da so hmeljarji šele po likvidaciji bivšega »Hmezada« postali resnični člani splošnih kmetijskih zadrug, česar do takrat ni bilo dosti opaziti. To je povsem razumljivo: kdo od hmeljarjev naj bi utrjeval vez z KZ, sodeloval in se boril za gospodarsko utrditev, že takrat njegove osnovne združne go-

spodarske edinice, ko pa je hmeljarska zadruga v Žalcu krepko vezala nase slehernega hmeljarja oziroma vse, kar se je vrtelo krog proizvodnje hmelja. Resnici na ljubo, naj še enkrat poudarimo: nihče ne oporeka zaslugam, ki jih je brez dvoma imela bivša hmeljarska zadruga. Toda nadaljnji socialistični razvoj, ki mu je osnova krepitev demokratičnega upravljanja našega gospodarstva, ne trpi birokratskih spon, temveč teži po čim širšem neposrednem sodelovanju

in upravljanju delovnega ljudstva tam, kjer se življenje razvija, in to v našem primeru na vasi okrog splošne kmetijske zadruga. Menimo, da je naše vodstvo edino pravilno gledalo, ko je ne samo bivši »Hmezad«, temveč vse specializirane kmetijske zadruge, razpustilo in odprlo pot nadaljnjemu razvoju ob široki možnosti krepitve osnovnih gospodarskih združnih edinic. Tu je naša dolžnost in naloga, da jih krepimo in jim pomagamo. Zato bi bilo prav, da se nekateri, ki ne morejo pozabiti te »idealne« ustanove, raje poglobijo v to, kako čim prej utrditi svojo KZ, da bo kos odgovornim nalogam v hmeljarstvu in ostali kmetijski proizvodnji na svojem področju. Res, da po reorganizaciji »Hmezada« še stvari ne gredo kot bi morale, ker vsak prehod zahteva svoj čas. Prepričani pa smo, da bi tem hitreje prišlo do trdnih temeljev, če bi takšni črnogledi s svojo bogato prakso in strokovnimi izkušnjami raje pomagali in krepili zavest hmeljarjev do svoje KZ, ob tem pa sledili težavam, ki še spremljajo naše splošno gospodarstvo.

Ob tem dejstvu je jasno, da bi skupni več ali manj manifestacijski zbor hmeljarjev, na katerem lahko pride do besede le nekaj vodilnih, ne koristil mnogo napredku hmeljarstva, temveč le zaviral krepitve osnovnih združnih edinic na vasi. Nasprotno pa lahko ugotovimo, da se hmeljarji vse premalo sestajajo na sedežu svojih zadrug, kjer bi se skupno posvetovali in lahko marsikatero odprto vprašanje v svojem krogu zadovoljivo rešili. Zato menimo, da je tem bolj važno, da se sestanejo sedaj, ko smo pred obiranjem. Hmeljarji naj postavijo odločno zahtevo upravnemu odboru svoje KZ, da bo pred obiranjem zbor oziroma sestanek vseh hmeljarjev na področju KZ, kjer se naj pogovorijo o pridelku, o izgledih cen, o stroških obiranja, o preskrbi obiralcev, o medsebojni pomoči itd. Hmeljarji naj obnovijo preizkušeno prakso, ki jamči za kakovostno izvedbo obiranja, sušenja in posprave pridelka ter naj ne bodo pri tem ljubosumni na svoje znanje, ki bi ogromno koristilo mlajšim hmeljarjem. Ti sestanki se naj pričenejo takoj, da bodo končani v prvih dneh avgusta. Hmeljarski odseki naj prevzamejo vso odgovornost, da bodo sestanke dobro organizirali ter se poslužili nekaterih smernic, ki so jih prejele KZ in opozoril, ki jih v naslednjem navajamo.

OB ZADNJIH DNEH LETOŠNJE BITKE

Malo letin je s tako muhastim vremenom kot je letošnje. Dokaj suhi marec in april, nato pa obilna vlaga ob dnevnih nalivih, vmes vroči in soparni sončni žarki, noči pa hladne, vse to je dajalo zelo ugodne pogoje življenju raznih škodljivcev. Kazalo je, da se bo rastlina težko dvignila na potrebno višino, saj se je nahajala ob koncu junija nekako na polovici hmeljeveke. Delno je sicer v nekaterih nasadih bila kriva pozna rez, a v glavnem pa pomanjkanje toplote. Šele nekoliko toplejše vreme ob koncu junija in v prvih dneh julija je pospešilo rast in utrdilo hmeljarjem upanje, da mu bo vendarle trud poplačan. Izreden napad uši, ki se jih rastlina ob potokih, živih mejah, sadovnjakih in nekaterih obrobni krajih nikakor ni mogla znebiti, so v nekaj primerih opravile svoje uničujoče delo. Res je bilo toliko različnih vrst škropiva, da se hmeljar sam ni spoznal s čim naj bi pričel škropiti. Nekateri so hvalili to, drugi ono, tretji pa čakali kakšen bo učinek, pri tem pa pozabili, da mu uši že močno uničujejo nasad. Poslednji so zelo grešili in imajo nepopravljivo škodo. Vse graje pa je vreden odnos nekaterih združnih trgovin, ki kljub opozorilom niso pravočasno nabavile eno ali drugo zaščitno sredstvo, čeprav jih je bilo dovolj v sosedni

zadrugi ali v Kmetijskem magazinu v Celju. S takim odnosom je treba takoj končati, sicer pa naj v takih primerih hmeljarji na upravnem odboru svoje kmetijske zadruga zastavijo odločno besedo, da se takšne in slične grobe napake v bodoče ne bodo vršile.

Tudi toča ni prizanesla v tem letu. Že v maju je klestila po hmeljnikih po Drešnji vasi, Levcu, Letušu, Šmartnem ob Paki in Gorenju. Precej močno je potrkla v juniju nasade na področju KZ Griže, Šmartno v Rožni dolini in okolici Škofje vasi. Pohvaliti moramo hmeljarje v Grižah, ki so v oškodovane nasade po toči vložili vse sile, vsega grajanja pa je vreden odnos nekaterih hmeljarjev v Letušu in Šmartnem ob Paki, ki se po škodi niso preveč zanimali za nasad, niti so se takoj poslužili izdatnih gnojil, ki so jih prejeli kot prvo pomoč.

Upanje vseh hmeljarjev je vezano s stalno borbo za čim boljši in končni uspeh. Rastlina bo vsak čas v polnem cvetju, zato je nujno, da jo obvarujemo v teh zadnjih dneh rasti pred škodljivci, zlasti pred peronosporo in pajkom. Vložimo zato vse sile, da izvajujemo zadnje zmage v letošnji sezoni. To bo v zadoščenje hmeljarjev kot družbeni skupnosti, ki jo še vedno spremljajo gospodarske težave zaradi posledic zadnjih sušnih let in drugih činiteljev.

KDAJ PRIČETI Z OBIRANJEM?

Težko je določiti dan pričetka obiranja, ki bi veljal za večino hmeljskih nasadov. Laže je to pri vinski trti ali drugih kulturah. Toda poudarimo pa ponovno, da je treba hmelj pravočasno pospraviti. Kako tedaj? Na to odgovorimo le to, da moramo pričeti z obiranjem, ko je hmelj tehnično zrel, z najvišjim odstotkom lupulina, s pravilnim razmerjem mehkih smol ter najnižjo količino trdih smol. Seveda je treba paziti, da storžki ne prezorijo, kar zelo hitro vpliva na lepo zeleno barvo. Praktično je zrel takrat, ko se kobula odbije na roki ali trdem predmetu. Prav zelena barva, ki je eden od pogojev za prvorazredno blago, pa zelo rada navaja hmeljarje na predčasno obiranje. Ne pomislijo, da pri tem oškodujejo sebe in skupnost zaradi manjše teže in kakovosti pridelka. Skoraj vsa leta so hmeljarji grešili s predčasnim obiranjem. Zato ponovno opozarjamo hmeljarje, da skrbno ocenijo zrelost hmelja in šele po prepričanju, da ima vse prednje lastnosti, pričenejo z obiranjem. Naj velja za vselej pravilo: S prezgodnjim obiranjem zmanjšamo težo in kakovost, pri čemer oškodujemo sebe, državo in rušimo ugled našemu pridelku na svetovnem tržišču.

Letošnje muhasto vreme bo po vsej verjetnosti vplivalo na dozorev in čas obiranja. Lahko pa že danes rečemo, da pred 15. ali celo 20. avgustom nikar pričeti z obiranjem.

Še nekaj besed o samem obiranju hmelja, čeravno bodo nekateri rekli, kaj boste nas stare hmeljarje učili. Res, izkušeni hmeljarji so v tem doma, so pa še nevedneži, predvsem v mlajših vrstah, ki mislijo, da mora slabo obiranje popravljati rešeto pri »Hmezadu« Hmeljar naj skrbno zasleduje delo obiralcev. Odločne besede obiralcu zlasti novincu ne bodo odveč. Z njimi naj pouči obiralca, da je pecelj lahko dolg največ 1,5 cm, da ne trga celih vejic, temveč lahko vejica obstoji največ z tremi storžki, da preraščence očisti listja in ga razpolovi, da ne smuka in muži, sicer bo takšno obiranje slabše plačano in nujno romalo pred meritvijo na plahto. Končno je vsaka kobula, ki pade na tla, del pridelka. Posebno naj obiralec pazi na »osmojene« storžke, ki ne spadajo med zeleno blago, temveč jih je ločiti pri obiranju, sušenju in prodaji. Tudi to »šekasto« blago je mogoče prodati, čeprav

morda po polovični ceni. Isto velja za prvoletni pridelek, ki ga je v vseh fazah ločiti.

Resno pozivamo hmeljarje, da posvetijo vso skrb obiranju, ker je to v prvi vrsti njemu v korist in dolžnost do skupnosti, ki pričakuje od hmeljarja svoj delež kot od slehernega delovnega človeka.

OD PRAVILNEGA SUŠENJA ZAVISI DOBER PRIDELEK!

Najprej nekaj o pripravi sušilnic. Če pogledaš kako zgledajo sušilnice, marsikaj vidiš česar ne bi smelo biti. Povsem pravilno je, da hmeljarji preko leta uporabljajo zgradbe sušilnic za druge gospodarske namene, saj služijo sušilnice svojemu namenu le okrog 14 dni v letu. Vendar je sedaj zadnji čas, da jih očistimo vsega, kar ne spada k sušilnici. Še bolj nujno pa je, da jih pregledamo, če še tega nismo storili. Dobro preglejmo v kakšnem stanju se nahaja kurišče, če ne zahteva popravila. V kakšnem stanju so cevi, morda so potrebne manjšega popravila ali celo večje obnove. Pri tem naj hmeljarji takoj dvignejo naročilnico na svoji KZ in potem nje dvignejo pločevino pri trg. podjetju »Hmezad« oziroma, da KZ zbere potrebe in dvigne najpotrebnejše količine za popravilo cevi na svojem področju. Cena pločevini je ca. 115 din po kg. Dalje poglejmo kakšne so mreže, če je mehanizacija v redu, v kakšnem stanju so manipulacijski prostori, dvigala, hmeljski koši itd.

Večina, zlasti večjih sušilnic je opremljena z merilci toplote. Obstojajo pa primeri, kjer so se pokvarili ali jih do sedaj niso uporabljali. »Hmezad« je v ta namen naročil gotovo količino primernih termosignalov v inozemstvu in upamo, da bodo pravočasno dostavljeni. Hmeljarji naj predložijo potrebe svoji kmetijski zadrugi, kateri bodo dostavljeni čim dospejo.

Končno naj hmeljarji pregledajo, če imajo dovoljne zaloge goriva, da ne bo to ob samem sušenju bremenilo že itak do glave zaposlene hmeljarje.

To je nekaj vprašanj o katerih naj hmeljarji razmislijo, da jih sušilnice ne bodo presenetile tedaj, ko bo v njih zažarelo.

Sušenju hmelja sodi največja skrb slehernega hmeljarja. Pri sedanjem načinu sušenja je treba posebno paziti, da toplota nad spodnjimi predali nikdar za dalj časa ne preseže 45° C. To pravilo še vedno drži, če hočemo, da bo hmelj obdržal lepo zeleno barvo in blesk in da ostane hmeljna moka pri svoji kot limona svetli barvi. To ni kaprica trgovcev temveč je znanstveno dognano, da daje lepa zelena barva kobulnih listov pivu značilno aromo in prijeten okus, ki pa jo bomo obdržali na pridelku le ob skrbnem sušenju. Prav tako visoke toplote pri sušenju vplivajo na mehke grenke smole, ki postajajo težko topljive in za pivovarstvo neuporabne. Uporabna vrednost hmelja tako pada, pivovarne pa se takšnega blaga že zelo branijo. Ker ima naš savinjski golding vse te odlike in prednjači pred ostalimi hmelji, moramo ukreniti vse, da te odlike pri sušenju ne zapravimo. Zato nikdar ne hitimo s pretirano toploto preko 45° C ali celo preko 50° C, ker gre takšno sušenje v veliko škodo kvaliteti pridelka.

Še bolj kvarno pa vpliva na pridelek preslabo sušenje, ki povzroči, da se v skladišču kljub zračenju blago rado vname. Toliko slabše pa so posledice pri kratkem sušenju pod visoko temperaturo, ker se bo poleg zažganega lupulina in slabe barve na koncu v skladišču prav tako vnel. Zato pazimo, da bodo ob pravilni toploti peclji in tanjša vretenca lahko lomljiva ter le redka debela vretenca samo močno ovenela.

To je nekaj najvažnejših praktičnih nasvetov, katere izkušeni hmeljarji sicer poznajo, kaže pa še, da ponovno opozarjamo, pri čemer s pridom uporabljajmo nove praktične izsledke samih hmeljarjev.

PRESKRBA OBIRALCEV IN KAKO BOMO PLAČVALI OBIRANJE

Računamo lahko, da tudi letos ne bo problem za obiralce, je pa važno, da si jih pravočasno preskrbimo. Pri vsem tem pa moramo opozoriti na pomanjkljivo organizacijo, ki je zlasti v lanskem letu pokazala precej anarhije pri dotoku obiralcev, ki so se po nekaj dneh brezuspešnega iskanja zaposlitve vračali in si s tem delali občutne stroške. Da bi se to vsaj delno preprečilo, mislimo, da morajo KZ pri preskrbi obiralcev odigrati svojo vlogo.

Hmeljarji, kmetijske delovne zadruge, posestva in ekonomije, katere že več let obiskujejo stalni obiralci, naj pri njih in preko njih že sedaj zagotovijo svoje potrebe. Oni hmeljarji, ki tega ne storijo, pa naj prijavijo svoje potrebe kmetijskim zadrugam. Kmetijska zadruga bo lahko zbrano število obiralcev najkasneje do 10. avgusta preskrbela preko kmetijske zadruge onih krajev, od koder je vsako leto dotok obiralcev. Za to nalogo bo KZ določila uslužbenca (upravnika, predsednika HO ali tajnika UO), ki bo osebno preskrbel zadostno število obiralcev in jih po prihodu dodelil hmeljarjem. Za one obiralce, ki bodo še prišli brez določenega delovnega mesta pa bo poslovala v prostorih »Hmezada« informativna pisarna z najkrajšo povezavo s kmetijskimi zadrugami za eventualno nepokrite potrebe obiralcev. Hmeljarski odbor bo v zvezi s tem stopil v stik z okrajnimi zadrugami zvezami, one pa s kmetijskimi zadrugami okrajev od koder je dotok obiralcev z nalogo, da se naj obiralci brez stalnih delovnih mest prijavijo KZ preko katere jim bo sporočeno, kdaj odidejo na delo. Menimo, da bi se hmeljarji tega načina držali, ki ga bo kazalo, v kolikor bo pravilen, v prihodnjih letih potrditi.

Kako pa je s plačevanjem obiralcev? Čeravno so izgledi za nekoliko višje povprečne cene letošnjemu pridelku in da so hmeljarji prejeli preko 2.700.000 kg umetnih gnojil po prilično nizkih cenah zaradi popusta od države, pa je po drugi strani nagajivo vreme zahtevalo več intenzivne obdelave, škropljenja itd. kot v letu z normalnimi vremenskimi prilikami. Zato smatramo, da so to leto približno enaki pogoji kot lani, ki narekujejo iste cene za obiranje. V zvezi s tem predlagamo hmeljarjem naslednje cene:

1. Za škaf obranega hmelja brez hrane 30 dinarjev;
2. Za škaf obranega hmelja s hrano 25 dinarjev.

O teh cenah naj se hmeljarji pogovorijo na bližnjih sestankih pri KZ. Vse pa narekuje, da se držimo enotnega plačevanja, sicer bodo različne cene občutno vplivale na samo kvaliteto obiranja.

Hmeljarski odbor OZZ je pravočasno odposlal vlogo za znižano voznino obiralcem, vendar do danes še rešitve nismo prejeli. Upamo, da bo to v najkrajšem času rešeno, o čemer bomo obvestili javnost preko KZ in dnevnih časopisov.

DELO KZ IN NJIHOVIH HMELJARSKIH ODSEKOV

Skrb o pravočasni preskrbi obiralcev ne bi ponavljali. Ne obstoja pa samo ta naloga, temveč vrsta stvari, ki jih morajo rešiti prav kmetijske zadruge in njihovi hmeljarski odseki. Prvo je, da hmeljarski odseki skupno z upravnimi odbori KZ nudijo nesebično

pomoč slehernemu hmeljarju — članu KZ. V čem naj bi bila ta pomoč? Najprej, da KZ pravočasno poskrbi hmeljarjem kredite za obiralce. Trgovine KZ morajo preskrbeti dovolj goriva za razsvetljavo, zadostne količine osnovnih prehranbenih predmetov in da zagotovijo postrežbo obiralcem s sortiranim industrijskim blagom. Posebno skrb naj hmeljarski odseki vodijo o onih hmeljarjih, ki nimajo lastnih sušilnic in so vezani na sušenje pri sosedu ali na združeno sušilnico. Pravilno je, da hmeljarski odbor zadolži člana, ki naj pregleda takšne primere in poskrbi pri poedincah, da mu bo sušenje zagotovljeno. Kjer obstojajo združne sušilnice morajo hmeljarski odseki skupno z upravnim odborom pravočasno pripraviti ceno sušenju, dalje zbrati prijave interesentov za sušenje, preskrbeti zanesljive in izkušene sušace, gorivo itd. Določijo naj sporazumno z interesi red za dovoz in odvoz hmelja. Skratka, hmeljarski odseki in upravni

odbori KZ, zlasti oni, ki so do sedaj le malo storili za hmeljarstvo in za svoje člane — hmeljarje, mnogo pa znajo kritizirati, naj pokažejo večjo odgovornost do dela sedaj, ko smo pred sezono obiranja hmelja.

Kakor je že uvodoma omenjeno, je dolžnost hmeljarskih odsekov in upravnih odborov KZ, da obvezno skličejo sestanek hmeljarjev na katerem naj se temeljito pogovorijo o prednjih napotkih. Pravilno je, da se na sestanke povabi člane tukajšnjega odbora in strokovne delavce, ki bodo znali objasniti morebitne nejasnosti o predstojajočih nalogah.

Hmeljarji! Krepko primimo za delo, da bo letoletni trud bogato poplačan. Zadnje bitke so odločilne, zato ne podcenjujmo zadnje tri naloge — obiranje, sušenje in skladiščenje — ki so neposredno pred nami.

Hmeljarski odbor.

Peronospora

Letošnje vreme z obilico padavin, z meglo in menjajočim soncem in dežjem in ne previsoko dnevno temperaturo, je posebno pripravno za razvoj mnogih bolezni in škodljivcev na naših kulturnih rastlinah. Uši so se letos tako razmnožile, da so v nekaterih hmeljiščih popolnoma uničile pridelek. Druga velika nadloga, ki lahko močno zmanjša dohodek, je peronospora, za razvoj katere je letošnje leto zlasti ugodno.

Peronospora je nevarna gljivična bolezen, ki se pojavlja na mnogih kulturnih rastlinah. Na hmelju jo povzroča gljivica (*Pseudoperonospora humuli*), ki spada v isto družino kot povzročiteljica peronospore na vinski trti in plesni na krompirju. Za te vrste gljivice je značilno, da razvijejo svoje organe v notranjosti lista odnosno zelenih delih rastline, se hranijo s celično vsebino in povzročajo odmiranje in rjavenje zelenega tkiva. Iz odmrlega celičja se širi gljivica na zdravo in v ugodnih pogojih doseže, da se posamezni deli hmeljne rastline popolnoma posuše. Peronospora napada vse rastlinske organe razen korenike in korenin. Na listih, ki jih peronospora okuži, se najprej pojavijo oljnati madeži, ki so zlasti dobro vidni, če obrnemo list proti svetlobi. Olnati madeži kasneje porjave in močno napaden list se upogne navzven in odpade. Najprvo se peronospora pojavi na spodnjih listih in sklepali bi, da tu ne napravi druge škode, kot da nekoliko zmanjša asimilacijsko površino. Temu pa ni tako: res, da so spodnji listi pri izrasli rastlini za prehrano manj važni, ne smemo pa pozabiti, da se na njih dela na milijarde spor, s pomočjo katerih ob količjak ugodnem vremenu bolezen objame vso rastlino. Zato se moramo proti peronospori boriti takoj, čim je vreme za njen razvoj ugodno, da na ta način preprečimo okužbo tudi v spodnjem delu rastline. Zimski trosi, ki se nahajajo v zgornjem listju okužijo spomladanske poganjke, tako dobimo namesto normalnih temnozelenih trt, zvite rumene poganjke z nenormalno kratkimi kolenci, ki so za nadaljnjo rast popolnoma nesposobni. Glavna trta, ki jo napade peronospora izgubi možnost zavijanja in preneha rasti. Na stranskih poganjkih, ki jih je poškodovala peronospora, se pridelek občutno zmanjša, če popolnoma ne propade. V suhih letih so »kuštrovci« na stranskih vejah redki, v vlažnih letih pa pogosti. Napad bolezni na cvetje in storžek povzroči hmeljarju najobčutnejšo škodo, saj mu kvalitetno in kvantitetno direktno uniči pridelek. Če napade peronospora storžke še preden so izrasli, storžki otrde in se ne razvijejo dalje. Že razvite storžke peronospora porjavi, poškoduje lupulón in

aromo. Če napade peronospora storžke tik pred obiranjem, postanejo storžki rdeče-zeleno progasti, pa kljub temu, da ne trpi kvaliteta, jim pokvarjena barva zbijne ceno. Vidimo torej, da je škoda v hmeljiščih nepopravljiva pri količjak občutnejšemu napadu.

Kako se gljivica razvije? Organizem te tako škodljive gljivice je zelo enostaven, sestavljen je iz samih nitk, ki se prepletajo v medceličnem prostoru zelenih delov rastline in s pomočjo majhnih mešičkov srkajo hrano iz celic. V notranjosti rastline ji ne moremo do živga, zato tudi ne moremo že okuženega hmelja ozdraviti. Ob ugodnem vremenu se gljivica z veliko naglico razmnožuje na ta način, da požene iz notranjosti lista skozi listne reže (to so majhne odprtine na kožici, ki pokriva zelene organe, skozi katere rastlina dobiva in sprejema ogljikov dioksid iz zraka) drobne vejice, ki nosijo na koncu spore, iz katerih zraste nova gljivica. Te vejice, ki so navadno vijoličaste ali rjavkaste barve lahko opazimo z dobrim povečevalnim steklom na spodnji strani napadenih listov. Ob primerni vlagi in toploti se tvori na milijarde spor. Kar pomislimo, kako ogromno mora biti njih število, če iz vsake reže kukajo vejice s sporami; na 1 cm² lista ima rastlina ca. 12.000 spor. Ko spore dozore odpadejo in jih zračne struje raznašajo po hmeljišču. Pod mikroskopom bi lahko opazili posamezne trose, kako na spodnji strani listov ob zadostni vlagi razvijejo 2 bička s pomočjo katerih plavajo po površini do listne reže, skozi katero pridejo v list in se razvijejo v novo gljivico. Sedaj nam je jasno, zakaj se peronospora razvija samo v vlažnem vremenu — gibanje bičkov in trosov je mogoče samo v vodi. Ko tros vzkali, naleti kalček na bakreno prevleko na rastlini. Baker ta kalček uniči in s tem onemogoči razmnoževanje peronospore. Ker uničujemo samo trose, zato peronosporo lahko preprečujemo ne pa bolne dele ozdravljamo. Iz trose se v 6—12 dneh, kakršno je pač vreme, razvije nova gljivica, ki zopet producira trose. Peronospora se prav tako kot vsi drugi nevarni škodljivci in bolezni razmnožuje z neverjetno naglico. Ob koncu vegetacije v avgustu se v notranjosti lista tvorijo zimске spore, ki nastanejo s pomočjo oploditve. Ti zimski trosi imajo debelo ovojnico, ki jih ščiti pred mrazom in prekomerno vlago preko zime. Spomladi, ko nastopi toplo vreme, zimska spora vzkali in izvrši prvi napad peronospore na rastlino.

Vsak hmeljar ve iz izkušnje, da je razvoj peronospore v prvi vrsti odvisen od vremena in to najprej od vlage in v manjši meri od temperature. Najugod-

neje se razvije pri bogati vlagi bodisi v obliki dežja, megle ali rose; tudi visoka zračna vlaga na njo zelo ugodno vpliva. Najugodnejša temperatura za razvoj plavajočih spor je 18–22° C. Inkubacijska doba, to je trajanje infekcije do nastopa poškodbe, znaša samo nekaj dni. Proti peronospori so razne sorte hmelja različno odporne. Pozni würtemberžan, ki je najprvi osvojil naša hmeljišča, je bil proti njej popolnoma neoporen in izredno hud napad peronospore 1926. leta ga je popolnoma izrinil iz Savinjske doline. Golding je tedaj kazal precejšnjo odpornost, vendar je tekom let v mnogih pozitivnih lastnostih degeneriral, tako je izgubil tudi neobčutljivost proti peronospori.

Najuspešnejša borba proti peronospori je škropljenje z bakrenimi pripravki. Prej so hmeljarji največ škropili s tako imenovano bordoško brozgo, katero pripravljamo iz modre galice in apna. Moramo pa pri njej paziti na to, da jo tako zmešamo, da se ne sesiri in jo pravilno nevtraliziramo, ker sicer povzroča opekline in da je ne pripravimo preveč naenkrat, ker ni obstoječa. Danes navadno raje škropimo že s pripravljenim bakrenim apnom, od katerega zahtevamo, da dolgo časa lebdi v vodi in da je popolnoma nevtralen in je na ta način poškodba listov izključena. Pri že pripravljenih pripravkih jemljemo tisto koncentracijo, ki je za posamezne pripravke predpisana. Bakreno apno jemljemo navadno 1%-no. Z isto koncentracijo škropimo tudi cvet, le po že nastopajočem formiranju storžkov jemljemo samo 0,75%-no raztopino, da ni prevleka na rastlini prevelika. Visoko procentna bakrena apna (to so taka, ki vsebujejo 45–50% vode) pa jemljemo samo 0,5 oziroma 0,3%, jih pa trenutno nimamo na razpolago. Včasih nekateri hmeljarji škrope z višjo koncentracijo, upajoč, da ne bodo potrebna tako pogosta škropljenja. Tu si moramo biti na jasnem naslednje: Za ubijanje spor je potrebna mnogo manjša koncentracija bakrenega apna kakor je tista s katero dejansko škropimo ($\frac{1}{10000}$ Cu). Škropiti pa moramo večkrat zato, ker dež baker polagoma izpira in na ta način zmanjšuje koncentracijo in ker raste rastlina naprej in na novo izrasli organi niso zaščiteni. Zato tudi v zelo mokrih letih ni potrebna višja koncentracija kot 1,5%, ker se tudi z višjo ne moremo ubraniti večkratnemu škropljenju. Višjo koncentracijo jemljemo zato, ker jo dež, rosa ali sploh vlaga na listih neprestano redčijo in izpirajo. Izpiranje je eden izmed vzrokov, zakaj moramo proti peronospori večkrat škropiti, še važnejši vzrok pa je rast. Mi vemo, da je rast hmelja silno intenzivna in da ob ugodnih pogojih zraste dnevno celo za 30 cm. Vsi na novo izrasli organi pa proti peronospori niso zaščiteni. Zato smo mnenja, da niti v vlažnih letih ni treba uporabljati več kot 1%-no škropivo, kajti čeprav je tedaj izpiranje močnejše, moramo večkrat škropiti zaradi večje nevarnosti okužbe.

Kdaj škropimo proti peronospori? Prvo škropljenje vršimo navadno, kakršne so pač vremenske prilike, ali konec maja ali v prvi tretjini junija. V letošnjem letu smo izvedli že dve škropljenji, in sicer smo obe navezali v borbo proti ušem. 0,2%-nemu Lindan-u, ki dobro uničuje uši, smo dodali še 1 kg na 100 litrov škropiva bakrenega apna in na ta način ubili dve muhi na en mah. Število škropljenj pa je vsako leto zelo različno. Lansko leto, ki je bilo izredno sušno, je zahtevalo prav malo ali nič škropljenja, med tem, ko v nerodnih letih tudi 10-kratno škropljenje ni pregosto. Na vsak način pa moramo škropiti ob pojavi stranskih vejic, v cvetju ob začetku formiranja storžkov in še enkrat pri izraslih storžkih, vendar ne zadnjih 8-10 dni pred obiranjem, da ne ostane prevleka na kobulah.

Škropiti moramo na ta način, da vso rastlino zameglimo. Paziti moramo na to, da zadenemo spodnjo stran listov, pri zadnjih škropljenjih pa cvet odnosno storžke. Pri škropljenju proti ušem in rdečim pajkom pa moramo vso rastlino oprati, tako da teče od nje. Da dobimo dobro zameglitev, uporabljamo pršilce z 1,5 mm luknjico, le pri visokem hmelju 1,8–2 mm pršilec. Pri delu moramo biti res natančni, da bo uspeh popolen. Najlažje bi seveda bilo, če bi bil razpršilnik na koncu zakrivljen, da bi lepo zadel vso rastlino in spodnjo stran listov. Najboljše in najlažje škropimo z motorko z dvema cevma. (Od škropilnic, ki jih imamo na razpolago, za naše prilike najbolj odgovarja »Holder-jeva«.) Voziti moramo po vsaki vrsti, tako da vsak hmelj poškopimo iz obeh strani. Škropilca naj se ne ravnata po brzini traktorja ali motorke, ampak traktorist naj brzino tako uravna, da bosta škropilca lahko svoje delo temeljito opravila. Za škropljenje proti peronospori porabimo ca. $\frac{1}{2}$ litra škropiva na doraslo rastlino, medtem ko za prvo odnosno drugo škropljenje porabimo ca. 0,3–0,4 litre.

Pa še nekaj ne smemo pozabiti, ko govorimo o boleznih in škodljivcih. Dobro oskrbovan in pravilno hranjen hmelj bo vsem nadlogam bolje kljuboval od slabotnega in zanemarjenega. Na močni rastlini bodo bolezni kaj malo opravile. Če hmelj enostransko hranimo z dušikom, bo neutrjena rastlina kmalu plen nevarne bolezni. Dušičnata gnojila pospešujejo hitro rast. Naglo izrasli organi pa imajo prenežne ovojnice celic, tako da ima peronospora prav lahko delo. Zato gnojimo rastline harmonično, dajajmo jim vsega kar potrebujejo.

Vse odpadke iz hmeljišča skrbno odstranimo in jih kompostirajmo, s tem bomo uničili peronosporične trose, obenem pa prišli do tako potrebnega humusa.

Ing. Legiša Miljeva.

HMELJARJI, pozor!

Hmeljske uši nam grozijo letos z uničenjem našega pridelka-hmelja. Za boj proti temu škodljivcu ni bilo pravočasne in uspešne priprave, zato znaša do sedaj povzročena škoda težke milijone. Da zajezimo ta izreden naval uši in preprečimo nadaljnjo škodo, je nujno, da pričnejo vsi hmeljarji takoj z intenzivnim škropljenjem hmelja proti ušem.

Letošnje leto je posebno ugodno za razvoj hmeljske uši ki se najhitreje množi pri toploti 20–30° C ter pri obilni zračni vlagi. Pod takimi pogoji lahko ena krilata uš zleže okoli 200 milijard potomcev tekom desetih generacij, ki se razvijejo za časa vegetacije

hmelja. Vsa ta ogromna množina pa izsesava na spodnji strani hmeljskih listov sok rastline in s tem zavira nadaljnjo rast, tvorbo stranskih poganjkov in razvoj cvetja. Njihovo delo gre celo tako daleč, da rastlino popolnoma uničijo, posebno tedaj, če je spomladi zastala v rasti. V kolikor pa močne rastline prenesejo ta napad in napravijo cvetje, ki preide v kobule, se ta golazen naseli v kobule, kjer izsesava kobulne lističe. Kot vsako živo bitje, ki se hrani, tako tudi hmeljska uš izloča odpadke. Ti odpadki so sladki, imenujemo jih »medena rosa«, ki je izborna hraniivo za razne glivice, zato se te takoj naselijo na gornje

dele hmeljskih listov, ki so prevlečeni z »medeno rosom«. Po naselitvi izgledajo ti listi črni, kar imenujemo sajavost. Če postanejo kobule sajaste, so za varenje piva manj vredne, zato je uvoz takega hmelja v nekatere države prepovedan. Najstrožje predpise imajo v ZDA. Če torej ne bomo uničili uši, se nam lahko zgodi, da bo sajast hmelj ostal neprodan.

Iz navedenih razlogov je nujno, da vsi hmeljarji takoj pristopijo k zatiranju uši.

Letošnje izredno vlažno vreme pospešuje poleg razmnoževanja uši tudi v nemali meri razvoj peronospor, ki ljubi sicer nekaj nižjo toploto ($15-22^{\circ}$), vendar se pa tudi pri obstoječih prilikah zelo dobro razvija. Zato je nujno, da združimo zatiranje obeh škodljivcev, kar lahko napravimo na ta način, da škropimo proti peronospori z 1% bakrenim apnom in dodamo odgovarjajočo količino zatiralnega sredstva proti ušem.

Sredstva, katera uporabljamo so naslednja:

Nikotinol. Na 100 litrov škropiva dodamo $1\frac{1}{2}$ do največ 2 litra nikotihola. To brozgo premešamo ter z njo škropimo vse spodnje dele listov in vršičke. Uši moramo dobro zadeti, če hočemo, da bo učinek zadovoljiv.

Lindane tekoči. Uporabljamo ga v koncentraciji 0,15—0,20, to je do 2 del na 100 litrov brozge. Ne dodajajte večjih količin, ker utegne hmeljsko listje osmiliti.

Lindane v prahu. Dobro sredstvo, vendar je potreben za zaprašenje motorni zaprašilec, ki mora dobro zadeti liste s spodnje strani.

Fosferno. Zelo dobro sredstvo za zatiranje uši in rdečega pajka. Sredstvo je zelo **strupeno**. Uporabljamo ga v koncentraciji 0,03—0,050%, to je od $\frac{1}{3}$ do največ $\frac{1}{2}$ del sredstva na 100 litrov brozge.

Systox. Najboljše sredstvo za zatiranje uši in rdečega pajka. Sredstvo je zelo **strupeno**. Uporabljamo ga v koncentraciji 0,030—0,050%, to je od $\frac{1}{3}$ do največ $\frac{1}{2}$ del sredstva na 100 litrov brozge. Systox ima to lastnost, da pronic skozi listne reže v sok rastline, ga zastrupi in ko uši sesajo sok od njega poginejo. Važno je, da oškropimo posebno spodnje dele rastline, ker se sok, ki je zastrupljen, dviga v gornje dele. Učinek tega sredstva je dolgotrajen (4—5 tednov), medtem ko moramo z ostalimi sredstvi ponavljati pršenje tedensko ali vsaj vsakih 10 dni, če hočemo imeti zadovoljive rezultate.

Systox lahko uporabljamo za škropljenje samo do 15. julija, fosferno in lindane pa do konca julija. Drugače obstoji nevarnost, da ostane v hmeljskih kobulah strup.

Navodila

pri uporabi strupenih škropiv, kot systox, fosferno itd.

1. Nosi pri uporabi strupenih preparatov na gleznih in pri vratu tesno zaprto zaščitno obleko, dobro pokrivalo in obutev ter gumijaste rokavice!

2. Uporablaj pri napravljanju brozge in škropljenju plinsko masko! Vsake tri dni dela zamenjaj filter, drugače preti življenjska nevarnost.

3. Ne jej, ne pij in ne kadi med delom! Po delu, pred jedjo, pitjem ali kajenjem si temeljito umij z milom roke in vse ostale dele telesa, ki so količkej prišli v dotik s škropivom! Na polju pri delu imej pripravljeno za umivanje čisto vodo in brisačo! Če morda prideš z golo roko ali kje drugje z nerazredčeno tekočino v dotik, si takoj temeljito umij dotično mesto, sicer življenjska nevarnost! S škropivom namočeno obleko takoj zamenjaj! Če je škropivo premočilo do kože, se temeljito umij! Premočeno obleko dobro operi in posuši nakar jo ponovno uporabljaj! Imej pri škropljenju pripravljeno rezervno obleko!

4. Ne pripravi več škropiva, kot ga lahko uporabiš!

5. Bodi pri pripravi škropiva posebno previden! Delaj pod masko, ne vdihuj hlapov nerazredčenega sredstva! Pazi, da nerazredčeno sredstvo ne razliješ in da ne pride v dotik s kožo in obleko! Za primer, da se to pripeti, takoj temeljito umij dotično mesto!

6. Pri škropljenju uporabljaj pršilce, ki na debelo pršijo, torej ne prši na »meglo«! Škropi od spodaj navzgor, zadeni po možnosti spodnje strani listov! Ne škropi proti vetru! Pazi, da pri škropljenju ne opršiš mimoidočih ljudi ali živali! Prav tako pazi na sosedne kulture! Vsaj 8 dni ne uporabljaj trave, ki je prišla v dotik s škropivom, za krmo živalim! Uporablaj pri pršenju samo dobre visokotlačne cevi! Razpršilci morajo biti v dobrem stanju in zatesnjeni.

7. Vso posodo za merjenje in napravljanje brozge, kakor tudi škorpilnico in cevi, po uporabi temeljito operi z vročo vodo in sodo!

8. Prazne posode, v katerih se je nahajalo sredstvo, ne shranjuj, ampak jih zakoplji globoko v zemljo! Drugačna uporaba lahko postane življenjsko nevarna!

9. Neuporabljen brozgo izlij na tako mesto, kjer ne more škoditi ljudem niti živalim! Pazi, da ne pridejo čebele do nje! Ne zlivaj brozgo v tekočo vodo, da ne zastrupiš rib! Najbolje je, če izlijemo tekočino v zaprto gnojnično jamo.

10. Pripravljeno brozgo ne puščaj nikjer brez nadzorstva! Pazi posebno, da ne pridejo otroci do nje!

11. Ne shranjuj strupena zaščitna sredstva v shrambah, kjer so živila, pijača ali krma, nadalje v stanovanjskih prostorih in hlevih! Imej zaprta strupena sredstva pod posebnim ključem, da ne pridejo otroci in nepoklicane osebe do njih! Pazi pri pretakanju sredstva! Ne pretakaj v zaprtih prostorih, da ne boš vdihoval strupenih hlapov!

12. Poišči takoj zdravnika, če se pri delu pojavi slabost, glavobol ali omotica! Odstrani takoj obleko, v kateri si delal! Umij se! Vzemi večjo količino živalskega oglja z vodo! Ko pride zdravnik, bo odredil atropin (0,5—1 mg) in ostalo, kar je potrebno.

13. V primeru, da začneš bruhati, če te žene na blato, če se ti zožijo zenice in postaja pulz slab, tedaj je nujno, da greš takoj v bolnico!

14. S strupenimi zaščitnimi sredstvi smejo ravnati samo odrasli ljudje in to šele tedaj, če so bili seznanjeni z gornjimi navodili!

Vsa navedena sredstva ima na zalogi Kmetijska zadruga Žalec.

Kako in s čim ga bomo uničevali?

V zadnji številki »Hmeljarja« je bil priobčen članek o voluharju. V tem članku je bil podan nasvet, kako naj posamezni hmeljarski odseki organizirajo zatiranje voluharja, ni pa bilo nasveta s čim naj ga zatro. Ker je na razpolago že precej uspešnih sredstev, je potrebno, da ta sredstva naštejemo, opišemo in damo navodila o uporabi.

Prej ko hočemo sovražnika napasti, moramo poznati njegove navade in vedeti kje se nahaja. Prav

tako je z voluharjem. Vsa sredstva so zama, če jih uporabljamo kar »tja v en dan«, zato je treba poiskati odnosno ugotoviti kje je voluhar in uspeh ne bo izostal.

Znano je, da voluhar ne trpi prepiha in če se mu rov odpre, ga nanovo zakrije, da s tem prepreči dotok svetlobe in zraka. Prav to njegovo lastnost je treba izkoristiti in to je način, ki pokaže kje se nahaja. Da rov laže najdemo, se poslužujemo takozvane »son-

de» t. j. železna, 6–8 mm palica, ki je na spodnjem koncu debelejša približno debela kot železen drog za napravljane lukenj za hmeljevke. Ta odebeljeni spodnji konec naj bo 3–4 mm debelejši kot palica, dolg 3–4 cm ter dobro ošiljen. S to »sondo« prebadamo zemljo kjer mislimo, da se voluhar nahaja in kadar zdrkne z lahkoto v zemljo je znak, da je tam rov. Seveda je treba imeti v rokah občutek kdaj utegne biti rov ali kdaj samo lahka plast zemlje. Ko smo prepričani, da je rov, odkopljemo zemljo v dolžini 20–30 cm ter rov popolnoma odpremo na obeh straneh. Poleg rova postavimo količek ali kaj podobnega, da rov laže najdemo. Tako odpremo rove na več mestih, jih čez pol do ene ure pregledamo in v vse tiste rove, ki so nanovo zasuti, nastavimo pasti, strup, zažgemo v njih naboje itd. Uporabimo pa sredstvo, ki ga imamo pri rokah odnosno se je izkazalo kot najučinkovitejše. Rove iskati ali odpirati je najbolje v jutranjih urah t. j. od 7–9 ure, ker takrat voluhar išče hrano. Če pa rove odpremo popoldne ali zvečer, jih pregledamo zjutraj, ker bo čez noč voluhar gotovo zakril rov.

Pri nas uporabljamo največ takozvane »žirovske pasti«. Te pasti so se zelo dobro obnesle in so imeli posamezniki lepe uspehe. Ko najdemo »živi rov« t. j. rov, v katerem se nahaja voluhar, potisnemo nastavljen past kolikor mogoče v rov. Pri tem moramo paziti, da past ne sprožimo. Če je rov zviti ali premajhen, ga z roko ali kakim predmetom razširimo, tako da lahko, kot že rečeno, čim globlje potisnemo past. Ko je ista v rovu, zakrijemo rov od zunaj s travo ali podobnim, vendar le toliko, da se past samo zakrije, a zrak mora imeti dostop, ker drugače voluhar ne bo prišel ven in ponovno zaril rov.

Še nekaj je važno: ker ima voluhar zelo dobro razvit njuh, moramo past pred uporabo, posebno če je nova, dobro zdrgniti z zemljo in če je mogoče tudi z zelenjem, prav tako moramo tudi roke dobro natreti kot past. Ker so že bili primeri, da je voluhar od vlekel past, je potrebno predhodno isto privezati z motvozom h količku, s katerim je označen rov.

Zelo dobro se je obneslo zastrupljanje s kalcijevim cianidom. Ta preparat izdeluje Tovarna dušika v Rušah. Pri spajanju z vodo se prične tvoriti plin, cianov vodik, ki je zelo nevaren in zastruplja vsa živa bitja. Razkrajja rdeča krvna telesca, zaradi česar povzroča smrt. Če bi ga kdo uporabil v te namene, naj bo zelo previden, da ne bo žrtev namesto voluharja.

Ko odkrijemo rov, ugotovimo kje se nahaja voluhar, damo v rov eno do dve žlici kalcijevega cianida, zopet kolikor mogoče dalje v rov. Rov nato dobro zamašimo in zatrpamo, da strupeni plin nima zveze z zrakom, pač pa se preliva po rovu in uničuje škodljivce. Če je zemlja suha, je dobro vlti v rov nekoliko litrov vode, da se začne čimprej tvoriti plin.

»Areks korenje« je zelo dobro sredstvo za uničevanje voluharja. To je preparat nemške tovarne Cela, Landw. Chemikalien G. m. b. H. Ingelheim. Vsebuje za voluharja prijeten vonj ter ga privlači k jedi. Čim ga dobi v gobček, je pogin neizogiben. Nevaren je tudi za domače živali, zato je potrebna previdnost. Uporabljamo ga kot kalcijev cianid, samo s to razliko, da ga sipamo v suhe rove. V rov ga damo eno žličko precej daleč vanj in rov naj ostane odprt, da voluhar pride, ker hoče zapreti rov. Pri uporabi ne smemo jesti ne piti niti kaditi, da ne pride strup v dotik z usti, ker je tudi človeku nevaren. Po uporabi si moramo roke temeljito umiti z milom, če tega ni, s peskom in nato z vodo dobro splakniti.

»Rattengift Aubing« je sredstvo, ki ga še preizkušamo. To je strup, ki deluje sicer počasi, a uspešno.

Čim se splazi voluhar čez ta strup, se mu prime na kožušček in ga prične srbeti. Ko se liže, dobi strup v gobček, a za učinek odnosno zastrupitev zadostuje ena sama stotinka grama. Žival pogine v 10–14. dneh, in sicer zaradi starostnih znakov t. j. od iznemoglosti, ker mu prebavni organi ne delujejo več. Seveda je treba biti tudi pri tem strupu zelo previden. Uporabljamo ga kot »Areks korenje«. Zelo moramo paziti da ga veter ne dvigne v zrak pri čemer ga lahko dobimo v usta. Zaradi tega je priporočljivo imeti preko ust krpo, da se z njo obvarujemo. V rov trosimo z leseno žličko ali očiščeno trsko, katero zakrijemo z zemljo, da se druge živali ne zastrupijo.

Naboje »Voluhar« izdeluje Invalidsko puškarsko podjetje »Jelen« v Celju. So zelo enostavni za uporabo in niso nevarni za ljudi. Naboj je dolg 8–10 cm, napolnjen s kemičnimi sredstvi, ki pri izgorevanju razvijejo gost, strupen plin. Ta se v rovu razliva in zadušijo vso zalego, ki je v njem.

Ko je rov odkrit in ugotovljeno na kateri strani je voluhar, se naboj podžge z vžgalico in ko začne zmes goreti, se goreč naboj potisne v rov, katerega moramo takoj zateptati z zemljo, da gre ves plin po rovu. Do sedaj so se pokazali ti naboji precej učinkoviti.

Kjer se pojavlja voluhar v večjem številu, bi bilo dobro, da bi si hmeljarji dobili pse, ki se dajo naučiti loviti voluharje. Dobro dresiran pes jih lahko uniči na dan tudi 30 ali celo več. Nek hmeljar ima psa, ki mu je — ko je odoraval hmelj — ujel 49 voluharjev. Saj je dobil tudi lepo »malico«. Hmeljarji se pritožujejo, da lovske družine ne pustijo imeti psov, ker baje preganjajo zajce. Stvar bi se dala urediti na ta način, da bi se hmeljarji pridrževali predpisov, katere imajo lovske družine, na drugi strani pa razumevanje lovskih družin, da so ti psi koristni in potrebni. To zadevo najbrž ne bo težko rešiti. Tudi mačke uničijo precej voluharjev po njivah in dobro bi bilo, da mačke kolikor mogoče navajamo na to, da bodo na njivah odnosno v hmeljiščih.

Podlasica je prav resen sovražnik voluharju. Marsikdo jo preganja, češ, da pije jajca, žre piščance itd. No saj se tu in tam pripeti, vendar pa je zaradi tega ne ubijajmo, pač pa preženimo, da bo šla na polje, kjer utegne mnogo koristiti. V krajih, kjer je podlasica, voluhar ne bo delal škode, ker ga bo ista uničila. Z ozirom na koristi, ki jih imamo od podlasice, jo ne preganjajmo, in ne dovoljujmo otrokom, da gnezda odnosno luknje, kjer gnezdi, zabijajo s kamenjem in drugimi predmeti.

Vsa omenjena sredstva so dobra in učinkovita, vendar pa je uspeh odvisen od tega, kako in kje jih uporabljamo. Če hočemo imeti res uspeh, moramo tej zadevi posvetiti precej pozornosti in naj ne bo nikomur žal za kakšno zamujeno uro, ki jo moramo posvetiti temu delu in ne obupati, če ni že prvič »rekorden uspeh«. Z vztrajnostjo, natančnostjo in dobro voljo bomo dosegli uspehe, ki bodo koristni vsem. Poudariti pa moramo, da je treba sistematično zatirati tega škodljivca. Malo bo koristi, če ga bodo zatirali le nekateri. Potrebno je, da vsak hmeljar ukrene vse, da ga čim prej uniči, če že ne popolnoma, vsaj kolikor je v njegovi moči.

V prejšnjem članku o voluharju je bilo omenjeno, da bi bilo potrebno prirediti tečaj, kjer bi se natančneje seznanili z načini uničevanja in o uporabi sredstev. Na teh tečajih bi se tudi praktično prikazala uporaba navedenih sredstev, ker se na ta način človek laže nauči, če vidi, kot pa če samo bere. Če bo dovolj zanimanja, bodo strokovnjaki na razpolago. Treba je le dobre volje, in volje do dela, pa bomo z lahkoto reševali zadeve, ki nastajajo oziroma se pojavljajo.

Strniščni posevki v hmeljarških obratih

Ing. Ferline Bogdan

Marsikdo se bo začudeno vprašal, kaj imajo strniščni posevki skupnega s proizvodnjo hmelja, da je o tem potrebno pisati celo po strokovnih časopisih? Pa presodite sami ali se splača!

Vsakemu hmeljarju je znano, da hmelj zadovoljivo rodi le na s hlevskim gnojem ali kompostom gnojeni zemlji, torej tam kjer zemlja vsebuje dosti sprstenine ali humusa. Tudi samo na takšnih zemljah pridejo do popolnega izraza rudninska gnojila, s katerimi dodajemo rastlinam ono hrano, ki je s hlevskim gnojem ne dajemo zadostno (fosforna kislina) ali pa moramo z njimi rastlinam izdatnejše postreči, ker to zahtevajo (kalij za krompir, peso, ječmen itd.). Vsi pa tudi vemo, da te sprstenine ni nikoli zadosti za hmelj in da ravno zaradi njenega pomanjkanja hmeljski nasadi hitreje izhirajo pri nas kot je to drugod na bolj humoznih in globljih zemljah slučaj. Zato ni vseeno ali se v letih, ko se zemlja od hmelja odpočinja, ter se zaseje z raznimi poljskimi posevki, še tudi naprej tako močno izčrpava sprstenina kakor pod hmeljem, ali pa zemlja v tem času pridobiva na vsebini humusa. Zato je tudi kolobarjenje posevkov in gnojenje na začasno opuščeni hmeljiščih zelo važna zadeva, ki jo mora vsak hmeljar obvladati in upoštevati pri obdelavi polja.

Izbira pravih posevkov in gnojenje je seveda najbolj važna pri kolobarjenju glavnih posevkov. Ker bo to predmet enega od bodočih člankov v našem listu, pereča pa je sedaj pravilna izbira strniščnih posevkov, bom na kratko razložil, kako je sedaj postopati.

S strniščnim posevkom izčrpamo iz zemlje še ono razpoložljivo rastlinsko hrano, ki so jo pustili glavni posevki. Ko strniščne posevke pripravimo, je navadno že toliko hladno, da v zemlji že zamre delovanje koristnih drobnoživk in s tem presnavljanje in priprava hrane za spomladanske posevke. Tako se kaj rado zgodi, da mladi spomladanski posevki stradajo in zakrčljajo, ker jim sploh primanjkuje hrane, ali pa nekatere hrane, tako da se ne morejo takoj bujno razvijati. V tem primeru so strniščni posevki naravnost škodljivi in imajo prav dotični, ki trdijo, da se z glavnimi in strniščnimi posevki ne pridelava prav nič več, kakor se bi pridelalo le z glavnimi pridelki, če se strniščnih sploh ne bi sejalo. Po tem pravilu se v Jugoslaviji ravna skoraj vse republike razen naše. Seveda jih k temu sili tudi sušno vreme ob in po žetvi, ki škoduje mladim strniščnim posevkom. Vendar pa ima tak način proizvodnje veliko prednost pred našim, ker so proizvodni stroški manjši na enoto pridelka, a človek in žival se manj izgarata.

Pri nas so strniščni posevki dostikrat celo nujno potrebni. Za pokrajine, ki imajo toliko padavin kot naša, velja namreč načelo, da v toplem letnem času zemlja naj ne bo v toku 1 kolobarja (6—7 let) dalje nezaščitena od posevkov kot 6 tednov. Če se tega pravila ne držimo, deževje izpira humus in rastlinsko

hrano zelo močno v globlje zemeljske sloje (kjer so za rastline izgubljeni), na strminah pa odplavlja zemljo v nižine. Normalno naj bi sejali v hmeljskem okolišu okoli $\frac{1}{3}$ ornice z žiti in ta površina naj bi bila vedno v 14 dneh po žetvi že zopet preorana, posejana in obrasla. Vprašanje je, s čim naj bo obrasla?

Hlevskega gnoja hmeljarji nimajo nikoli zadosti za hmelj in krompir. Torej strniščni posevek ne sme biti takšen, ki bi zahteval hlevski gnoj. Strniščni posevek naj sam obogati zemljo s humusom. Zaradi tega ne smemo sejati ali posaditi na strnišču posevke ali sadeže, ki imajo šibke korenine, kakor n. pr.: vse korenčnice (pesa, koleraba, repa, korenje, zelje itd.). Če kljub temu te rastline moramo gojiti, potem jih moramo gnojiti s hlevskim gnojem ali kompostom in sicer vsaj toliko, da ne bodo izčrpale več humusa, kot smo ga z gnojenjem dodali oziroma kolikor ga bo še nastalo, ko bodo strnišče in žitne korenine preperale. Vse vrste trav, med katere spadajo tudi žita, kakor tudi vse stročnice (grahora, grah, bob, volčji bob itd.) in vse vrste debel in lucerne imajo zelo obilne korenine, ki temeljito prepredejo zemljo in jo, ko odmrejo, izdatno zagnojijo s humusom, tako, da ga v zemlji nakopičijo, ker ga več proizvajajo kot pa porabijo. Zato so te rastline v prvi vrsti priporočljive za strniščne posevke.

Na bodoča hmeljišča bomo torej dosledno gnojili kot strniščne posevke:

- a) v žita vsejano deteljo ali lucerno, odnosno še boljše deteljno-travno mešanico;
- b) poletno mešanico sestavljeno iz 30—50% hitrorastoče koruze (domače), 20—30% grahore, 10 do 15% ajde, 15—30% sončnice, 15—20% boba. Mešanico kosimo, ko ajda najbujnejše cvete.

Mešanica izdatnejše obogati zemljo, kakor pa posamezne rastline iz katerih je sestavljena in daje tudi več pridelka.

Na ta način bo zemlja obogatena najprej s humusom od strnišča in korenin žit, zatem pa še s koreninami strniščnega posevka. Strniščnim posevkom sledeče okopavine, ali mladi hmelj, bodo našli takoj spomladi zadosti in tečne rastlinske hrane. Edino na kar moramo paziti je to, da pri globokem oranju po strniščnih posevkih zgornji 12—15 cm debeli sloj zemlje ne podorjemo ali podrigolamo pregloboko. Ta namreč vsebuje največ humusa. Če bi to storili, bi rastlinski ostanki zогleneli namesto, da se spremenijo v blagi humus, kar bi predstavljalo gotovo zgubo v gnojenju. Zato strnišča in tudi zemljo po naštetih strniščnih posevkih prvo plitko (na 15 cm) preorjemo in šele nato izvedemo globoko zimsko oranje ali rigolanje.

Upam, da sem s tem razlaganjem le dokazal, da med hmeljem in strniščnimi posevki le obstoji upoštevana vredna povezanost.

Desetletni plan v hmeljarstvu

Desetletni plan hmeljarstva v Savinjski dolini bi na kratko lahko takole opisali: Dvigniti je treba hetarski donos od dosedanjega povprečja 900 kg na ha na 1300 kg, povečati površino hmeljišč od dosedanjih 1264 ha (v okraju Celje-okolica) na 2000 ha in stremeti za tem, da bodo pridelovalci vozili v hmeljarno samo

prvovrstni in drugovrstni hmelj, torej posvetiti mnogo pozornosti kakovosti. Poglejmo, kakšne so naloge, ki so v tem planu postavljene pred hmeljarja. Kaj se skriva za tem tako enostavno formuliranim načrtom, ali mu bomo kos? Takole bi odgovorili: Nalogo bomo izvedli, če se je bomo lotili na pravem koncu in če

bodo pri izvrševanju plana poleg hmeljarjev živo sodelovale kmetijske zadruge in hmeljarski odbor in če bo napor vseh skupaj podprla oblast. Najprej o zvišanju hektarskega donosa: Če hočemo v tem pogledu doseči pomembne uspehe, moramo začeti z vso skrbnostjo že pri napravi samega nasada. Tu bi opozorili zlasti na dve stvari, ki sta usodne važnosti. Najprej izbira zemljišča; tu moramo biti mnogo bolj kritični kot smo bili doslej, zlasti v času, ko je bila pred hmeljarje postavljena obveza, koliko hmeljišč mora imeti. Na zemljo, ki ne odgovarja in to so vsa tla s previsoko talno vodo, vsa izredno težka ali pa izredno peščena tla, ne sadimo hmelja. S še tako skrbnimi agrotehničnimi merami ne moremo na takih tleh doseči primerne pridelke, če nismo prej izvedli melioracij ali naprav za odvod ali pa dovod vode. Imejmo stalno pred očmi kako visoke so investicije hmeljišč in ne pokopljimo toliko kapitala v zemljo, ki ni sposobna, da bi nam ga vrnila. Bolje je, da imamo manj hmelja, pa tega temeljito obdelanega, kot pa da sadimo hmelj v neprimerno zemljo. Druga stvar, na katero smo do sedaj premalo pazili pri novih nasadih, je kakovost sadik. Nasad delamo za dobo 10 let in če bi ga skrbno negovali, še za dlje časa, zato bi morali saditi samo odbrane sadeže, ki bi nam jamčili za dober pridelek. Če bi sadili selekcionirane sadeže in jim v redu stregli, bi lahko dosegli tudi večjo trajnost naših hmeljišč, kar bi občutno znižalo investicijske stroške, ki predstavljajo pri današnjem stanju 29% pridelovalnih stroškov. Hmeljarski inštitut v Žalcu bo skušal svoje posestvo tako urediti, da bodo hmeljišča na njem služila izključno proizvodnji prvo vrstnih sadik, s katerimi bo lahko po preteku let, ki so za odbiro potrebna, zalagal vse hmeljarje v Savinjski dolini.

Desetletnega plana v hmeljarstvu ne bomo dosegli, če ne bomo reševali hmeljarskih vprašanj kompleksno z ostalimi problemi v gospodarstvu. Če hočemo uspešno hmeljariti, moramo začeti z vprašanjem živinoreje, kolobarjenja in drugih problemov. Kaj je glavna slabost naših hmeljišč, da ne dosežemo višjega pridelka? Mislim, da je ena glavnih ovir pomanjkanje humusa. Analize pedološkega inštituta na Kmetijskem znanstvenem zavodu za Slovenijo so pokazale, da je odstotek humusa v različnih zemljah Savinjske doline zelo nizek. V vrhnji plasti (15—20 cm) se ne dvigne nikdar do 4%, mnogokrat pa pade na 2%. Ta količina je odločno prenizka, če hočemo doseči visok pridelek. Ko premislimo, kakšna je struktura naših gospodarstev, se tem poraznim številkam nič ne čudimo. Podatki statističnega urada kažejo, da je v okraju skoraj 25% orne zemlje pod hmeljišči. Če bi si pa ogledali hmeljarska dolinska posestva, pa bi morali v marsikaterem primeru ugotoviti, da zajemajo hmeljišča celo do 25% obdelovalne površine (sem prištevamo njive, travnike in pašnike). Poleg tega iz statističnih podatkov tudi lahko razberemo zelo visok odstotek okopavin, ki tudi potrebujejo mnogo humusa in zelo izčrpajo zemljo. Obenem pa moramo takoj ugotoviti tudi to, da imamo tudi premalo deteljišč. Če bi torej sešteli tiste površine, ki potrebujejo intenzivno gnojenje s humusom, bi se prepričali, da jih je 60% in račun nam pokaže, da travniki in 17% krmnih rastlin na njivah niso zmožni prerediti toliko živine, da bi z njenim gnojem lahko v redu pognojili intenzivno izkoriščano površino. K temu pa še prištejemo dejstvo, da imamo v zemlji na splošno prenizek odstotek humusa in da ga moramo ne le nadomeščati, ampak polagoma spopolnjevati njegovo zalogo. Iz tega sledi, da naj velja naša prva skrb povečanju stanja živine, kar pa seveda ne moremo doseči, če ne bomo zvišali površine pod krmnimi rastlinami, posvetili vso

skrb travnikom in uvedli pravi kolobar na naše ornice. Primeren za naše prilike bi bil šestletni kolobar:

1. leto — okopavine
2. leto — žito — deteljine
3. leto — deteljine
4. leto — deteljine
5. leto — okopavine
6. leto — žito — strniščina.

Na ta način bi imeli na našem polju 33% žit, od teh polovico krmnih, 33% okopavin in 33% deteljin. Tudi strniščno polje bomo izkoriščali z mešanicami, ki zemljo manj izčrpajo kot krmilne okopavine. Tudi z uvedbo kolobarja in ureditvijo pašnikov še ne bo dovolj za zadostno prehrano naših obdelovalnih površin s humusom, ampak bodo morala vsa gospodarstva začeti s kompostiranjem prav vseh organskih odpadkov na kmetiji. Čim več in čim hitreje priti do dobrega komposta naj bo geslo na vsakem gospodarstvu. Za kompost bomo uporabili tudi četrtno hlevskega gnoja, ki naj, bogat na bakterijah, pospeši zorenje kompostnega kupa. Šele kadar bomo hmelju v zadostni meri postregli s humusom, bodo prišla tudi umetna gnojila do popolnega delovanja. Reguliranje Ložnice bo pripeljalo v naše gospodarstvo nove obdelovalne površine. Prav tako bi se morali lotiti melioracij pašnikov, ki jih kataster v našem okraju izkazuje 3.000 ha. Te gmajne, ki se večinoma nahajajo za Savinjo, pa ne zaslužijo imena pašnik, ker sploh niso kultivirane. Z melioracijo teh pašnikov, kar nikakor ne bi bile velike investicije, bi zopet pridobili na krmni bazi in bi lahko zvišali število govedi. Število živine, ki bi se prepasla na melioriranih pašnikih, bi bilo tudi v okrajnem merilu znatno.

Če hočemo zvišati pridelek, moramo uporabljati tudi več umetnih gnojil. Da bi dosegli in presegli 1.300 kg pridelka na ha, moramo dodati letno 1.600 do 2.000 kg umetnega gnoja. Če bi trosili toliko gnoja že na obstoječa hmeljišča, bi ga v sedanjem stanju letno samo za nje potrebovali (zopet računamo za hmeljišča v okrajnem merilu, ne pa za celotno hmeljarsko področje) od 200 do 260 vagonov, leta 1952. 260—326 vagonov in leta 1962 od 320—400 vagonov. Opozarjamo, da je v teh številkah zajeta samo hmeljarska proizvodnja, medtem ko bi za ostalo obdelovalno zemljo potrebovali še 510 vagonov, če računamo samo po 300 kg na ha. Naloga naše ljudske oblasti je, da to količino zasigura, naloga kmetijskih zadrug in hmeljarskega odbora pa, da so ta gnojila kmetom v vsakem času na razpolago. Hmeljišča, ki jih je uničila uš ali toča, bi krvavo potrebovala dušične nitratre, pa so mnoga ostala nepognojena, ker jih ni mogoče nabaviti.

Prav tako se je v letošnjem letu, ko je uš napravila toliko škode, prav ostro pokazala potreba po večjem številu škroplilnic. Mehanizacija Savinjske doline je po vojni res lepo napredovala, vendar je v času hudih napadov bolezni in škodljivcev modernih škroplilnic odločno premalo. Pomislimo samo na to, da nam ena sama neobvarovana dvohektarska njiva, na kateri je pridelek propadel zaradi neizvršenega škropljenja, lahko v primeru, da smo jo obvarovali, povrne stroške, ki smo jih imeli z nabavo škroplilnice. Letos je nekaj takih njiv, ki zaradi hudega napada uši ne bodo rodile niti 30% normalnega pridelka. Kot najboljše za v hmeljišča so se pokazale samoprevozne Holderjeve škroplilnice, s katerimi lahko temeljito in dovolj hitro poškropimo hmeljišča. Takih škroplilnic bi morali imeti pri današnjem stanju hmeljišč najmanj 60, 1957. leta pa 75 in ob koncu desetletke 90. Tudi za to se bo potrebno vztrajno boriti pri naših kmetijskih zadrugah in okrajnih zadružnih zvezah. Zaščitna sredstva v

splošnem ne predstavljajo pri nas problema, vendar moramo ugotoviti, da se kmetijske zadruge premalo brigajo, da bi jih stavile producentom ob pravem času na razpolago. Tudi zaščitnih sredstev porabimo lepo količino za naša hmeljišča, tako na primer bakrenega apna v normalnih letih ca. 120.000 kg, ki se bo v letu 1962 dvignilo na 190.000 kg. Treba se bo resno zamisliti nad vprašanjem: Ali ne bi bilo pametno osnovati neko centralno trgovino, ki bi oskrbovala zadruge odnosno hmeljarje z vsem kar potrebujejo v kmetijstvu, posebno pa v hmeljarstvu. Ta trgovina naj ne bi slonela toliko na trgovskih kot na strokovnih principih. No, vse te stvari je potrebno še temeljiteje premisliti, na vsak način pa najti rešitev, da bo oskrba s škropivi in gnojili kakor tudi z raznimi nadomestnimi deli bolj zadovoljiva.

Tudi kvadratura sušilnih ploskev se bo morala iz leta v leto večati, da bomo lepo negovan in obran hmelj res tudi v redu posušili. V letu 1962 naj bi zna-

šala ca. 12.000 m². Če bomo vse našete mere ukrenili za zvišanje pridelka, bomo tudi obenem izboljšali kvaliteto, razume se samo po sebi — pri skrbnem obiranju in pravilno izvedenem sušenju. Samo zdrav — pravilno hranjen sadež da lahko prvovrstno blago in visok pridelek.

Kar se tiče drugega dela plana, to se pravi povečanja površine hmeljišč na 2.000 ha, se moramo zavdati, da se mora ta razširitev izvršiti v glavnem na račun melioriranih zemljišč, ki jih bomo pridobili z regulacijo Ložnice, Bolske in drugih pritokov in pa na račun tistih gospodarstev, katerih procent je pod hmeljišči tako nizek, da bi posestvo brez škode preneslo to zvišanje. Zavedajmo se, da morajo vse naše kmetije voditi račun o zmogljivosti zemlje in da se nam bo prej ali slej hudo maščevalo, če tega faktorja pri postavljanju planov ne bomo dovolj resno upoštevali.

Ing. Legiša Miljeva.

Važna vprašanja Savinjske doline

Od Celja do Žalca je ravno polje, od Celja do Vranske so lepe ceste, in ob tej cesti ter po vsej dolini nove tovarne in nove hiše stojijo. To je začetek stare in konec nove pesmi o Savinjski dolini. Zdi se, da bo postati Savinjska dolina vlemesto ali pa vsaj dolga vas, ki končno ne bo vedela ne kod ne kam. Kdor danes opazuje to našo gradbeno delavnost, mora verjeti ali ne verjeti, da bo čez petdeset let Savinjska dolina zazidana in to v glavnem na hmeljiščih, ki so najbolj sposobna za hmelj. Kaj pomaga če bomo z regulacijo Ložnice in Bolske pridobili okrog dva tisoč hektarov plodne zemlje za hmeljarstvo, ko pa bomo istočasno vrgli ogromno najboljših površin pod stavbe. Okrog hiš bomo pridelali nekaj solate in malo krompirja, vse drugo bomo pa uvažali menda iz Pohorja ali pa iz gornjesavinjskih planin. Res, to je šala, toda kruta resnica je s čim naj uvoz od kjer koli plačamo, kajti naša plačilna bilanca bo porazna. Naša zlata roža bo rastla kakor srobot ob Savinji na vrbah in borovcih, saj od drugod bo sicer počasi, toda sistematično izrinjena. Ta dejstva je ugotovil že oblastni forum pri OLO Celje-okolici pri poročilih na skupščini, vendar to ni dovolj. Vsi, pa prav vsi se moramo ob teh ugotovitvah globoko zamisliti in iskati rešitve tega problema kako pospeševati industrializacijo Savinjske doline in obenem zaščititi plodno zemljo za hmeljarstvo.

Popolnoma razumljivo in hvalevredno je, da si želi vsaka delavska družina zgraditi lastno hišico, da morajo tudi tovarne stati nekje, če hočemo imeti industrijo in delo za presežek delovne sile. Vendar, ali mora biti vse to na najboljši savinjski zemlji, ali ni mogoče, da bi te stavbe stale ob Savinji, kjer je nerodoviten svet, skoraj sam gramoz in pesek, le malo kje je kaj zemlje vmes. Pred regulacijo Savinje, ki je bila izvršena v prejšnjem stoletju, je le-ta ob poplavih posnela rodovitno zemljo ponekod tudi na dva kilometra široko. Tu je mesto za delavske hiše in tovarne, kjer je gradbenega materiala, to je gramoz in peska, že na mestu dovolj. Tam ob obrežju Savinje, kjer rastejo danes obogi borovci in nekaj vrb in topolov, kar ni ne gozd ne pašnik, naj se dvigne bodoče delavsko mesto Savinjske doline. Od Celja do Letuša na obeh straneh Savinje, na nerodovitnem pasu po vnaprej določenem načrtu s pravilnim omrežjem cest, kjer naj bi tekla tudi glavna prometna zveza z gornje savinjsko dolino, naj bi stale delavske hiše z vrtnički, naša vas pa naj bi ostala kmečka in hmeljarska.

Res je, da zazidave zemlje ob glavni modernizirani cesti od Celja do Vranskega ni mogoče preprečiti, kakor tudi ob drugih glavnih cestah, vendar pa bi se izven teh območij ne smelo graditi, če hočemo še naprej hmeljariti. Da bi se ublažili močni vetrovi v Savinjski dolini, naj bi se na obeh bregovih Savinje zasadili visoki topoli, pozneje tudi na novo reguliranih bregovih Ložnice in Bolske. Vse drugo gozdno drevje in grmovje, razen na popolnoma gozdnih tleh, pa bi moralo iz ravninskih predelov izginiti.

In končno. Po končani regulaciji Ložnice bo potrebno še mnogo odvodnih kanalov za odtok talne vode. Nujno je, da zaradi tega pristopimo h komasaciji zemljišč na tem območju, pozneje pa tudi drugod, tako da bi zmanjšali razdrobljenost naših kmetij. Možno bi bilo z dobro voljo doseči, da se ustvarijo parcele z najmanj pol hektara velikosti, da se omogoči dohod na te parcele z obeh koncev in da se, kar je najhujše, tudi meje izorjejo. Da se to doseže, se morajo popolnoma izravnati ter na vsakem koncu postaviti mejniki. Ni to nujno jutri ali pojutrišnjem, verjemite mi pa, da sem tako ureditev že videl nekje v Sloveniji in to ne v zadrugi.

Niso to zahteve, niti predlogi, temveč samo razmišljanja.

Turnšek Pongrac.

(Priobčujemo članek, čeprav se ne moremo s piscem v celoti strinjati, posebno glede razvoja industrijskih centrov, vendar naj služi za nadaljnje razpravljanje o teh, za savinjskega hmeljarja zelo važnih vprašanjih. Op. ured.)

IZ UREDNIŠTVA

Prof. Franc Četina: Na žalost smo Vaša dva dopisa prepozno prejeli, tako da jih sedaj ne moremo objaviti. Vsekakor pa bomo objavili Vaše mnenje v novi rubriki v Hmeljarju v septembrski številki, saj je stvar, ki ste jo načeli zelo aktualna in upamo, da bodo tudi drugi napredni hmeljarji podali svoje mnenje. Stvar bo treba osvetliti tudi iz drugih strani in Vas zato prosimo, da zainteresirate čim širši krog pridelovalcev hmelja v Vašem okolišu, da nam v takšni ali drugačni obliki sporoče svoje mnenje, najbolje pa kar v obliki članka. Pišite še kaj! — Uredništvo.